

Рецензія
доктора економічних наук, професора
Ілляшенко Наталії Сергіївни
на дисертацію Крикун Валентини Сергіївни
«Теоретико-методичні підходи до удосконалення регіональної стратегії
розвитку», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
051 Економіка

Актуальність теми наукового дослідження. На сьогоднішній день економіка країни переживає досить складні часи, що пов'язано як з негативним впливом воєнних дій на її території, так і з загальним станом соціально-економічного розвитку. Наслідками цього є зменшення рівня доходів населення, зниження рівня прибутковості підприємств та відповідно рівня поповнення регіональних бюджетів, ускладнення процесів прогнозування та відсутність чітких програм майбутнього розвитку і повоєнного відновлення територій, що в сукупності призводить до порушення процесів стратегічного планування та розробки альтернативних варіантів виходу з кризи. Значний вплив має також зовнішня політика держави, глобалізаційні процеси, відсутність координації стратегічних рішень в межах окремих територій і регіонів та країни в цілому.

Таким чином постає питання пошуку нових шляхів адаптації до сучасних умов розвитку, врахування максимально можливої кількості чинників впливу та розробки варіантів нівелювання негативних явищ як на рівні країни в цілому, так і її окремих регіонів. І на перший план виходить питання аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та розробки сучасної стратегії регіонального розвитку, яка б спиралась на перспективні напрями сталого розвитку. Проблемам забезпечення розвитку регіонів присвячено чимало наукових праць. Однак, враховуючі сучасні трансформації в економіці країни, актуальним залишається пошук новітніх інструментів та методів. Таким чином, тему дисертаційного дослідження Крикун В.С. слід вважати актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програми, темами, планами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. При виконанні теми «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (номер державної реєстрації № 0121U109191, 2021-2025 рр.). автором удосконалено класифікацію різновидів регіональних стратегій за рахунок впровадження нових ознак: за типом інновацій та за видами фінансування.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, є в достатній мірі обґрунтованими. Виконане дослідження, свідчить про широку і глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних учених, в яких досліджуються проблеми забезпечення стійкого стратегічного розвитку регіонів.

До основних наукових результатів слід віднести методичний підхід до оптимізації складу і структури бюджету стратегії регіонального розвитку, який базується на застосуванні принципу Парето і передбачає орієнтацію регіонального розвитку в бік інновацій, смартизації та підвищення рівня комунікаційної активності всіх стейкхолдерів.

Крім того оригінальним є організаційно-економічний механізм удосконалення стратегії регіонального розвитку, який передбачає доповнення мотиваційного субмеханізму блоком комунікаційної діяльності, що надає можливість максимально залучати всіх стейкхолдерів до процесів стратегічного розвитку регіону та підвищувати ефективність їх співпраці.

Важливим результатом роботи є підхід до удосконалення регіональної стратегії в частині доповнення сучасними методами, такими як форсайт – на етапі прогнозування, цілепокладання – на етапі аналізу, оптимізації витрат за напрямками – на етапі бюджетування.

В роботі запропоновано власний погляд на сутність дефініції «регіональна стратегія розвитку», яку здобувач розглядає як програму дій по

забезпеченню стійкого соціально-еколого-економічного розвитку регіону за рахунок розширеного відтворення регіонального потенціалу та підтримки інвестиційних, інноваційних, техніко-технологічних, культурних і інших ініціатив на шляху розширення стратегічних горизонтів розвитку регіону.

Цікавою є модель узгодження стратегічних ініціатив розвитку регіону, яка дозволяє враховувати максимально можливу кількість пропозицій, визначати «точки росту» регіону та відповідальності всіх стейкхолдерів на шляху їх ефективної взаємодії та скоординованої співпраці.

Подана в роботі класифікація різновидів регіональних стратегій розвитку за типом інновацій ті видами фінансування дозволяє враховувати всі можливі стратегії під час формалізації процесу їх розроблення та вдосконалення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації Крикун В.С. є обґрунтованими. Теоретичною основою та методичною базою дисертаційного дослідження виступають фундаментальні положення економіки та концепції регіоналізму й стратегічного планування, ретроспективний, компаративно-декомпозиційний, порівняльний та структурний аналізи, типологізація та структуризація, економіко-математичне моделювання. Отримані в роботі висновки достатньо аргументовані, інформаційно-фактологічну базу склали зібрані, опрацьовані й узагальнені автором первинні матеріали досліджень, нормативні та законодавчі акти України, стратегії та стратегічні плани регіонального розвитку, статистичні матеріали Державної служби статистики України.

Основні положення, висновки і рекомендації дисертації неодноразово доповідалися на наукових та науково-практичних конференціях різних рівнів: Міжнародній науково-практичній конференції «Боголібські читання» (м. Переяслав, 2022 р., 2023 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» (м. Київ, 2023 р., 2024 р.), Міжнародній науково-практичній

Інтернет-конференції «Фактори впливу на стійкий розвиток вітчизняних підприємств. Пріоритети фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи» (м. Київ, 2023 р., 2024 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем» (м. Кропивницький, 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Умови економічного зростання в країнах з ринковою економікою: матеріали» (м. Переяслав, 2024 р.).

Значення для науки і практики отриманих результатів. Наукове значення результатів представленої дисертаційної роботи полягає в розвитку науково-методичних підходів до удосконалення регіональної стратегії розвитку. Теоретичні та методичні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи доведені до рівня практичних розробок і сприяють підвищенню формалізації та удосконаленню процесів регіонального стратегування. Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням в діяльність Установи «Агенція регіонального розвитку Сумської області», Бочечківської сільської ради конотопського району Сумської області, а також використанням у навчальному процесі Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Стратегічний аналіз» та «Регіональна економіка».

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Робота складається з трьох розділів, де в повній мірі представлені наукові результати дослідження. Загальні висновки базуються на основі поданих результатів у розділах та взаємо узгоджуються з поставленими завданнями. Додатки доповнюють основну частину дослідження та підтверджують глибину проведеною роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом дисертація визначається достатньо високим рівнем теоретичних та прикладних досліджень, проте слід зауважити, що у ній мають місце окремі недоліки та дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. В розділі 1.1 (рис. 1.2) здобувачем запропоновано маркери регіонального розвитку, які виокремлено залежно від таких складових як економічний, екологічний, соціальний та інноваційний розвиток. Всі ці складові розглядаються окремо. В той же час, на нашу думку, більш доречним було б показати інноваційний розвиток в межах кожної сфери сталого (соціо-еколого-економічного) розвитку.

2. В запропонованій здобувачем класифікації стратегій регіонального розвитку за видами фінансування варто було б більш детально пояснити сутність окремих різновидів. Адже дещо незрозуміло чи передбачається, наприклад, поєднання фінансування з місцевих бюджетів з альтернативними варіантами, або з місцевих бюджетів та державних коштів і т.п.

3. Узагальнена структура бюджету регіонального розвитку (рис. 2.3) передбачає за пропозиціями здобувачки розподіл 20% видатків на забезпечення розвитку (смартизації, інновацій, комунікації тощо). Однак не зрозумілим залишається структура дохідної частини при такому розподілі. Якщо здобувачка керується принципом Парето, то тоді логічним було б показати, що саме ці 20% видатків принесуть 80% доходності. Чи передбачаються і інші варіанти?

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях. Основні наукові положення дисертації опубліковані у 12 наукових працях, зокрема: 4 статтях у наукових фахових виданнях України, 8 публікаціях у збірниках тез доповідей конференцій. Аналіз наукових публікацій дозволяє зробити висновок про те, що всі пункти наукової новизни в них викладені.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Крикун Валентини Сергіївни «Теоретико-методичні підходи до удосконалення регіональної стратегії розвитку», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка, є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Зміст роботи повністю відповідає спеціальності 051 Економіка.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Крикун Валентини Сергіївни «Теоретико-методичні підходи до удосконалення регіональної стратегії розвитку» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка Крикун Валентина Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка,
доктор економічних наук, професор

Наталія ІЛЛЯШЕНКО

